

जाहिरातींचे दर.

सालील प्रमाणे चौकशी करावी.

व्यवस्थापक, अर्थ,
'दुर्गाधिवास' पुणे ४.

अर्थ

वर्गणीचे दर.

वार्षिक वर्गणी
रु. ४
(टपाल इशील माफ)
किरकोळ अंकास
दोन आणे.

'अर्थ' एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति ।

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे

—दैनिकीय अर्थशास्त्र

वर्ष ८

पुणे, बुधवार, तारीख २५ नोव्हेंबर १९४२

अंक ४६

दि बँक ऑफ इंडिया लि.

[स्थापना : १९०६]

अधिकृत भांडवल रु. २,००,००,०००
 वसूल झालेले भांडवल रु. १,००,००,०००
 रिसर्व फंड रु. १,१६,००,०००
 मुख्य कार्यालय : ओरिएण्टल बिल्डिंग, मुंबई.
 मुंबईमधील शाखा : मुलियन एक्सचेंज, कुलाबा, काळबादेवी
 आणि मलबार हिल.
 इतर शाखा : अहमदाबाद (भद्र, मुख्य ऑफिस), अहमदाबाद
 (एलिस मिज शाखा), अहमदाबाद (स्टेशन शाखा), अंधेरी (मुंबई
 शेजारी), पत्रे (मुंबई शेजारी), कलकत्ता (क्लाइव्ह स्ट्रीट, मुख्य ऑफिस),
 कलकत्ता (बदा बझार), कलकत्ता (चौरंगी स्केअर), जमशेदपूर, कराची,
 नागपूर (किंग्जवे), नागपूर (इतवारी बझार), पुणे, पुणे शहर, राजकोट,
 सुरत.

लंडन एजन्ड्स : वेस्टमिन्सटर बँक लिमिटेड.

डायरेक्टर्स : सर पुनीलाल म्ही. मेहता, के. सी. एस्. आच.(अध्यक्ष),
 श्री. अंबालाल सारामाई, सर जोसेफ के. नार्हट, मि. ए. गेडिस,
 सर कावसजी जहागिर, बॅरोनेट, के. सी. आय. ई., ओ. बी. ई., मि.
 दिनशा के. दाजी, श्री. रामनिवास रामनारायण.

करंट डिपॉझिट अकाउंट्स :

दररोजच्या रु. ३०० ते रु. १,००,००० रकमेच्या शिल्लकेवर ३%
 दराने व्याज दिले जाते. रु. १,००,००० वरिल व्याज सात योजनेने
 दिले जाते. सहमाही असेर व्याजाची किमान रकम ५ रु. पेक्षा कमी
 झाल्यास व्याज दिले जात नाही. कायम, अल्प मुदतीच्या व सेव्हिंग
 बँक ठेवी योग्य व्याजाने स्वीकारल्या जातात. व्याजाचे दर पत्रद्वारे.

विलस व सेटलमेंट्सप्रमाणे बँक एक्सचेंजर व ट्रस्टी म्हणून काम करते.
 सर्व सन्वेचे ट्रस्टीचे काम केले जाते. नियम अर्ज करून मागवावेत.

बँकेसंबंधी नेहमीचा सर्वसामान्य व्यवहार केला जातो.

एजंटः—टी. आर. लालवाणी.

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र, लि.

हेड ऑफिस : पुणे शहर.

स्थानिक शाखा : डेकन जिमखाना, पुणे ४.

मुंबई शाखा : वलाल स्ट्रीट, फोर्ट, मुंबई.

अधिकृत भांडवल : रु. १०,००,०००

विक्रीस काढलेले व सपलेले

भांडवल : रु. ५,००,०००

वसूल झालेले भांडवल : रु. २,५०,०००

एकूण सेव्हते भांडवल : रु. ४०,००,०००

डायरेक्टर्स

प्रो. वा. गो. काळे, अध्यक्ष

श्री. धों. कृ. साठे

श्री. न. न. पवार

श्री. इयं. वि. रानडे

श्री. वा. पुं. वर्दे

श्री. भा. म. गुते

श्री. मा. रा. जोशी

श्री. श्री. गो. मराठे

श्री. र. चि. सोहोनी

मि. फ. बो. पदमजी

बँकिंगचे सर्व व्यवहार केले जातात. शेअर व सरकारी रोखे
 यांची खरेदीविक्री कसोशीने करून दिली जाते.

म. दि. मोसले

मॅनेजर.

महायुद्धाची जाणीव ! कपड्यांच्या खर्चात काटकसर करा. एक वेळ येऊन
 स्वतःची खात्री करा व पैशांचा मोबदला घ्या.

बंबाचे
माडीवर

महिंद्रकर ब्रदर्स

तयार कपड्याचे व्यापारी

बुधवार
चौक,
पुणे

विविध माहिती

हालामिया सिमेंट कं. लि.

हालामिया सिमेंट कंपनीने १९४१ साली ६०३ लक्ष रुपयांची विक्री करून १८३ लक्ष रुपयांचा नफा मिळविला. ऑर्डिनरी भागांस आजवर डिव्हिडंड मिळाले नव्हते, ते आता ६३% दराने मिळणार आहे. १९४० मधील कंपनीची विक्री ५६ लक्ष रुपयांची व १९३९ मधील विक्री ३७ लक्ष रुपयांची होती.

आनंद इन्डुअरन्स कं. लि.

वरील विमा कंपनी सर जुनिलाल भाईचंद मेहता ह्यांनी नोंदविली आहे, तिचे मांडवल १ कोटी रुपयांचे आहे.

बेलापूर कं. लि.

वरील कंपनीने ३० सप्टेंबर, १९४२ अखेरच्या वर्षाचे १२% दराने डिव्हिडंड देण्याचे जाहीर केले आहे.

राशियास मदत

गेल्या बारा महिन्यांत ग्रेटब्रिटन व अमेरिका ह्यांनी राशियाकडे ३,०५२ विमाने, ४,०८४ रणगाडे व ३०,०३१ लष्करी गाड्या ह्यांची निर्गत केली.

भारत बँक लि., दिल्ली

नुकत्याच स्थापन झालेल्या भारत बँकेचे शेड्यूल्ड बँकांच्या यादीत नांव दाखल झाले आहे.

हिंदी कपास कापडाच्या गिरण्यांचे उत्पादन

हिंदी कपास कापडाच्या गिरण्यांचे उत्पादन किती वाढले आहे, ह्याची माहिती खालील ताजे आंकडे देतील:—

हजारांचे आंकडे

(एप्रिल ते मार्च, बारा महिने)

	१९४१-४२	१९४०-४१	१९३९-४०
सूत कातले (पौंड)	१५,७७,१७८	१३,४९,१५६	१२,३४,८७३
कापडाचे उत्पादन			
” (पौंड)	१०,९३,३५८	९,८१,४०३	८,७७,८१२
” (वार)	४४,९३,६१३	४२,६९,४७५	४०,१२,५२९

सुतामध्ये सालच्या नंबराच्या सुताचेच उत्पादन मुख्यतः वाढले आहे.

ट्रेझरी बिलांवर १२ आणे व्याजाचा दर

रिझर्व्ह बँकेने गेल्या आठवड्यांत १० कोटी रुपयांची हिंडुस्थान सरकारची ट्रेझरी बिले विकली, त्यावर व्याजाचा सरासरी दर द. सा. द. शे. १२ आणे इतका पडला.

हिंदी सरकारी रेल्वेजचे वाढते उत्पन्न

ऑक्टोबर, १९४०	९ कोटी, १५ लक्ष रु.
ऑक्टोबर, १९४१	१० कोटी, ४८ लक्ष रु.
ऑक्टोबर, १९४२	११ कोटी, १० लक्ष रु.

उतारूंच्या दरांत वाढ, लष्करी उतारूंच्या संख्येत वाढ, उतारूंचे दीर्घ प्रवास व पार्सलांचे लांब पळे ही रेल्वेजच्या उत्पन्नांतील वाढीची प्रमुख कारणे आहेत.

हिंदी करवस्तचे उत्पन्न

ऑक्टोबर, १९४१	३ कोटी, ५९ लक्ष रु.
सप्टेंबर, १९४२	३ कोटी, १५ लक्ष रु.
ऑक्टोबर, १९४२	२ कोटी, ९४ लक्ष रु.

हिंदी कारखान्यांतील संप

ब्रिटिश हिंडुस्थानांत १९४० चे मानाने १९४१ साली अधिक संप झाले तरी त्यांत भाग घेणाऱ्या कामगारांची संख्या कमी होती व बुडालेल्या कामाच्या दिवसांची संख्या ५६% कमी भरली. १९४० साली ७५ लक्ष, ७७ हजार कामाचे दिवस बुडाले होते; १९४१ साली त्यांची संख्या ३३ लक्ष, ३० हजार होती.

चीन-आर्जेन्टिना करार

चीन आणि आर्जेन्टिना ह्यांचेमध्ये सलोसा, व्यापार व वहातुक ह्याबाबत बरोबरीच्या नात्याने करार झाला आहे. १८८१ साली झालेल्या कराराची जागा प्रस्तुत करार घेईल.

जुने दागिने

जुन्या दागिन्यांचा व्यापार इंग्लंडमध्ये तेजोत आहे. जुने दागिने विकत घेऊन ते अमेरिका व कॅनडा ह्या देशांकडे पाठविण्यांत येत आहेत.

तांदळापेवजी ओटमील

सिलोन विभागाचे लष्करी प्रमुख, सर हेबी पॉर्नॉल ह्यांनी ब्रिटिश सैनिकांस देण्यांत येत असलेले तांदळाचे रेशन बंद केले आहे. तांदळाचे ऐवजी त्यांस ओटमील देण्यांत येईल. तांदळाची ह्यामुळे बचत होईल व सिलोनी लोकांस त्या प्रमाणांत अधिक तांदूळ सावयास उपलब्ध होईल.

टोळांचा उपद्रव थांबविण्यासाठी चार देशांचे सहकार्य

इजिप्त ते इराणचे आखात ह्या प्रदेशांत टोळांनी चालविलेल्या उपद्रवास प्रतिबंध करण्यासाठी इराणी, ब्रिटिश, रशियन व हिंदी शास्त्रज्ञ तेहरान येथे उपाययोजना आखित आहेत. टोळांवर विषारी पिठाचा वर्षाव करण्यासाठी रशियाने विमाने दिली आहेत.

इंग्लंडमधला प्राप्तीवरील कर

युद्धामुळे इंग्लंडमध्ये प्राप्तीवरील करस पात्र असलेल्या लोकांची संख्या व त्यांचे उत्पन्न ह्यांत मोठी वाढ झालेली आहे. १९३९ मध्ये हा कर देणाऱ्यांची संख्या ३८ लक्ष होती ती आता १०५ लक्ष झाली आहे. सध्या ४२५ कोटी पौंड इतक्या एकूण प्राप्तीवर कर आकारला जातो. १९३९ साली हा आकडा ३०० कोटी पौंड होता. सध्याचे ब्रिटिश सरकारचे प्राप्तीवरील कराने उत्पन्न ८३ कोटी पौंड आहे; १९३९ मध्ये ते ३१ कोटी पौंड होते.

विजेचा पुरवठा व सिनेमागृहे

विजेच्या पुरवठ्यांत काटकसर व्हावी म्हणून मद्रासच्या पोलिस कमिशनरानीं असा हुकूम काढला आहे की, शनिवार व रविवार सोडून कोणत्याही सिनेमागृहांत रात्री सवा नऊ वाजण्याच्या पुढे विद्युत्शक्तीचा उपयोग केला जाऊ नये. प्रत्येक खेळाचे पूर्वी पंधरा मिनिटांपेक्षा अधिक काल सिनेमागृहे उघडी राहू नयेत. जाहिराती किंवा “ट्रेलर” दाखवल्या जाऊ नयेत आणि मघली सुटी तीन मिनिटांपेक्षा अधिक वेळ असता कामा नये, असेही हुकुमांत फर्मावण्यांत आले आहे.

जी. जी. दांडेकर मशीन वर्क्स लि.

आमचे दिवाळी अंकांत जी. जी. दांडेकर मशीन वर्क्स लि. ची जाहिरात छापली होती, तीमध्ये जमा झालेले मांडवल, ठेवीवरील व्याज, इत्यादींच्या आकड्यांत कांहीं चुका राहून गेल्या होत्या. त्या दुरुस्त करून नवी जाहिरात घ. ३८४ वर छापली आहे, तीमधील मजकूरच अधिकृत समजावा.

अनुक्रमणिका

	पृष्ठ		पृष्ठ
१ विविध माहिती ...	३८०	५ ची आफ्रिकेत यशस्वी	
२ चांदीच्या रुपयाचे अली-		मोहीन-उपयुक्त गाई-	
कडचे स्थित्यंतर	३८१	बेलाचे संरक्षण-हिंदी रव-	
३ रेशनिंगच्या पद्धतीची		राचे उत्पादन-हिंदी रेल्वे-	
गोजना	३८२	जची परिस्थिति	
४ स्फुट विचार ...	३८३	५ पुणे येथील सहकार दिन	३८५
मित्रराष्ट्रांचे दणदणत		६ शेड्यूल्ड बँकांच्या	
विजय-अमेरिकन सेन्या-		कचेच्या	३८५

अर्थ

बुधवार, ता. २५ नोव्हेंबर, १९४२

चांदीच्या रुपयाचे अलीकडचे स्थित्यंतर

व्हिक्टोरिया महाराणी व सहावे एडवर्ड बादशहा ह्यांच्या मुसवट्याचे रुपये आणि अघेत्या अनुक्रमे करून एप्रिल, १९४१ व जून, १९४२ पासून व्यवहारांतून काढून घेतल्याविषयीचे हुकूम सरकारने योग्य वेळी प्रसिद्ध केले होते तरी हीं नाणीं रिझर्व्ह बँकेच्या विशिष्ट शाखांत स्वीकारण्यांत येतील असें अभिवचन त्याप्रसंगी देण्यांत आले होते. या संबधांत हिंदुस्थान सरकारच्या फडनविशीं सात्यानें आपल्या एका पत्रकांत नुकतेच असें जाहीर केले आहे कीं, वरील रुपये त्यांच्या पूर्ण किंमतीनें घेतले जाण्याची मुभा १, मे १९४३ ला बंद होईल आणि त्या तारखेच्यापुढें सदरहु नाणीं नाणीं ह्या नात्यानें कोठेंच चालणार नाहीत. दुसऱ्या एका सरकारी हुकुमांत असें म्हटलें गेलें आहे कीं, पंचम जॉर्ज व सहावे जॉर्ज यांच्या मुसवट्याचे जुने रुपये मे, १९४३ च्या पूर्वी परत घेण्यांत यावयाचे आहेत, त्यांचा १ नोव्हेंबर, १९४३ च्या पुढें कोठेंहि स्वीकार व्हावयाचा नाही. उपरिनिर्दिष्ट चार प्रकारांच्या रुपयांचा फायदेशीर नाणें हा दर्जा जाहीर केलेल्या मुदतीनंतर नष्ट होईल आणि ते अपवाद म्हणून स्वीकारणें केवळ रिझर्व्ह बँकेच्या मजीवर राहिल.

हिंदुस्थानच्या चलनपद्धतीच्या इतिहासातील एका महत्त्वाच्या प्रकरणाचा शेवट होत असल्याविषयीची आठवण सरकारच्या प्रस्तुत पत्रकांत करून देण्यांत आली आहे तिचा संक्षिप्त परामर्श घेणें आवश्यक आहे. हिंदी रुपयाच्या इतिहासांत पन्नास वर्षांमार्गे म्हणजे १८९३ सालीं एक अत्यंत महत्त्वाची घटना घडून आली. त्या वेळेपर्यंत रुपयाची धातू ह्या नात्याची किंमत आणि त्याची फायद्यानें नाणें म्हणून उरवलेली किंमत ह्या दोहोंमध्ये म्हणण्यासारखा फरक नव्हता. त्यामुळे रुपये वितळवणे किंवा चांदीचे रुपये सरकारी टाकसाळींत पाडून घेणें ह्या गोष्टी सहज होऊं शकत होत्या. कोणत्याहि देशांतल्या मुख्य नाण्याचे लक्षण म्हटलें म्हणजे त्याचे आंगचे, अर्थात् धातु-मय मोठ आणि त्याची फायद्यानें निश्चित केलेली किंमत हीं

एकच असणें हें असल्यानें हिंदी रुपया ह्या देशाचे प्रमाणभूत व आधारभूत असें चलन होतें. परंतु १८९३ सालच्या पूर्वीच्या कांहीं वर्षांत युरोपातील चलनी उलाढालीमुळे चांदीची किंमत सारसी उतरत गेली आणि ह्या स्वस्ताईचा अनिष्ट परिणाम हिंदुस्थान सरकारच्या तिजोरीवर होऊं लागला. सरकारचे लंडनमघळें वार्षिक देणें सोन्यामध्ये घाबें लागत असे आणि ज्यामधून त्याची भरती करावयाची तें त्याचे उत्पन्न चांदीच्या रुपयांत वसूल होत असे. चांदी स्वस्त झाली ह्याचाच अर्थ सोनें महागळें असा होतो आणि प्रतिवर्षीं सोन्यांतलें उराविक देणें देण्यास अधिक रुपये लागू लागून देशाच्या तिजोरीवर वाढता ताण पडूं लागला. ही अडचण दूर करण्यासाठीं सरकारनें नवे रुपये टाकसाळींत पाडून देण्याचे बंद केले आणि त्या नाण्यांचा पुरवठा मर्यादित करून त्याची सोन्यांतली किंमत कृत्रिम रीतीनें हळुहळु चढवली. ह्याप्रमाणें रुपयाचे प्रमाणभूत नाण्याचे मूळचे स्वरूप बदलून तो दुय्यम नाणें बनला. १८९९ सालीं ह्या घटनेस फायदेशीर स्वरूप देण्यांत आलें आणि सोन्याचा सोंव्हरिन प्रमाणभूत घरण्यांत आला आणि त्याचे रुपयाशीं असावयाचे प्रमाण निश्चित घरण्यांत आलें. चलन व्यवस्थेतील रुपयाच्या स्थानांत ह्याप्रमाणें क्रांति घडून आली, पण सोंव्हरिन किंवा दुसरें सोन्याचे नाणें मात्र सरकारनें प्रचलित केले नाही.

पूर्वीपासून आजतागायत रुपयाचे वजन १८० ग्रेन आहे आणि त्यापैकी १६५ ग्रेन शुद्ध चांदी व १५ ग्रेन हलक्या धातूचे मिश्रण अशी व्यवस्था परवांपर्यंत होती. पण रुपया हे जर दुय्यम नाणें आहे आणि चांदीच्या तुकड्यावर छापलेल्या नोटेचे स्वरूप त्यास देण्यांत आलें आहे तर त्यांत अकरा-बारांश इतक्या मोठ्या प्रमाणांत शुद्ध धातू कशास हवी? असा प्रश्न विशेषतः चांदी महागत गेल्यापासून उपस्थित झाला. गेल्या युद्धांत चांदीची किंमत चढली तेव्हां रुपयाचे सोन्याशीं असलेले किंमतीचे प्रमाण पाहिरी पाहिरीनें चढवावें लागलें आणि रुपयाचीं नाणीं वितळण्यांतल्या फायद्याच्या मोहामुळे तीं व्यवहारांतून नाहीशीं झालीं. ही आपत्ति टाळण्यासाठीं प्रस्तुत युद्धांत सरकारनें रुपयांतली चांदी त्याच्या वजनाच्या अकरा-बारांशाच्या ऐवजी निम्मी केली आहे. ह्या कारणाने हीं नाणीं वितळवण्यांत फायदा उरलेला नाही आणि तीं व्यवहारांतून नाहीशीं होण्याची भीति उरलेली नाही. चांदी महागली असता ती विकत घेण्यास पडणारा अधिक खर्च आणि ती स्वस्तावली म्हणजे ती वितळण्यांतलें नुकसान ह्या इहेरी अडचणींतून सरकार आतां मुक्त झालें आहे आणि रुपयाचे स्थान पक्कें झालें आहे. रुपयाची अंगची किंमत व बाजारी किंमत ह्यांमध्ये मोठा फरक होता अशा वेळीं जुने रुपये काढून घेण्यांत आले असते तर त्यांत आपली बचत चालणाऱ्या असंख्य गोर-गरीब लोकांचें नुकसान झालें असतें. म्हणून सरकारनें आंत कमी चांदी असलेलीं नवीं नाणीं प्रचलित केलीं तरी जुने रुपये बदलून घेण्याची सवलत जनतेस कांहीं मुदतीपर्यंत ठेवली. आतां चांदी इतकी महागली आहे कीं जुन्या रुपयांची दर्शनी व अंगची किंमत एकच झाली आहे. तेव्हां ही सवलतहि दीर्घ काळपर्यंत अंमलांत राहण्याचे प्रयोजन उरलेलें नाही असें सरकारनें म्हटलें आहे. प्रस्तुत सवलतीचा फायदा त्वरित घेण्यांत लोकांचें हित आहे कारण पुढें जुन्या रुपयाचे सोळा आणे होणार नाहीत आणि ते जवळ बाळगणारांचा तोटा होण्याचा संभव आहे अशी

मय-सूचनाहि देण्यांत आली आहे. आंत अकरा-बाराश हा प्रमाणांत चांदी असलेल्या जुन्या रुपयांच्या मोबदल्यांत सोळा आणि देण्याच्या जबाबदारीतून सरकार मोकळे होत आहे, ह्याचा अर्थ नाण्यांत करावयाचा ह्या घातूचा असलेला महत्त्वाचा उपयोग त्यास मान्य नाही असा नव्हे आणि नवीन प्रकारच्या रुपयांत निम्मी चांदी आहे ह्यावरून ही जाणीव स्पष्ट होत आहे असे सरकारने आपल्या पत्रकांत म्हटले आहे. दुय्यम नाण्याच्या अंगच्या म्हणजे घातु-मूळक मोलास महत्त्व नसतें. ह्या दृष्टीने रुपयांत जरूरीपेक्षा अधिक शुद्ध चांदी होती असे म्हणजे क्रम-प्राप्त होते आणि हे नाणें स्वरेसुरें दुय्यम करण्याच्या म्हणजे तें चांदीची नोट बनवण्याच्या मार्गांत आतां पुष्कळच प्रगति झाली आहे. चांदी विशेष महाम नव्हती तोंपर्यंत ही आवश्यकता निकडीने भासली नाही. परंतु युद्धपरिस्थितीने अखेर त्या मार्गाचा अवलंब अपरिहार्य केला आहे आणि हिंदी चलनाच्या मोलाचे अंतिम प्रमाण सोने असावे हे ध्येय केव्हाच दुरावले आहे. हे प्रमाण आज ब्रिटिश पौंड स्टर्लिंग हे आहे. युद्धोत्तर काळांत आर्थिक पुनर्घटनेत हिंदी चलन पद्धतीत काय घडामोडी होतील हे आज सांगता येत नाही.

रेशनिंगच्या पद्धतीची योजना

पुणे सर्वपक्षीय नागरिक संरक्षण समितीचे कार्य

[प्राथमिक तयारी, माहितीचा तपशील, बाहेरून येणाऱ्या मालाची नोंद, गिन्हाइकांस धावत्याच्या कमाल मालाचे प्रमाण, इत्यादि प्रभांची चर्चा.]

पुणे सर्वपक्षीय नागरिक संरक्षण समितीच्या उपसमितीने रेशनिंगची पद्धत पुण्यांत सुरू करण्याच्या योजनेचा नुकताच विचार केला.

रेशनिंगचे पूर्वतयारीसाठी म्हणून प्रथमतः शहरातील कुटुंबांची माहिती गोळा करावयास पाहिजे. हे काम करणे झाल्यास त्यास नगरपालिकेचे सहाय्य लागेल. परंतु अशी माहिती गोळा झाल्यानंतर तिचे वर्गीकरण करणेसाठी नोकरवर्ग लागेल. व अशा माहितीबरोबर प्रत्येक कुटुंबास लागणारा माल याचीहि माहिती जमवावी लागेल. कदाचित् तपशीलवार माहिती गोळा करणे अशक्य झाल्यास निरनिराळ्या समाजातील कांहीं कुटुंबांची माहिती नमुना पद्धतीवर जमवावी व हे काम नगरपालिका, नागरिक संरक्षण समितीच्या पेठानिहाय संस्था व इतर सामाजिक संस्था यांचेमार्फत करून घेणे शक्य आहे असा निष्कर्ष निघाला. कुटुंबांसंबंधी माहिती जमविताना प्रायः साठीलप्रमाणे वर्गीकरण करावे व साठील वस्तूंचे बाबत तूर्त रेशनिंग करावे असे ठरले.

कुटुंबांची माहिती:—(१) वयांत आलेले पुरुष व स्त्रियांची संख्या (२) १० वर्षांचे आंतील मुले यांची संख्या (३) कुटुंबावर अवलंबून असलेला नोकरवर्ग यांची संख्या.

धान्याचे प्रकार:—(१) तांदूळ (२) ज्वारी (३) बाजरी (४) डाळ (५) साखर.

१० वर्षांचे आंतील मुलांना लागणाऱ्या जिनसा मोठ्या माणसास लागणाऱ्या जिन्नसाच्या निम्म्या घराब्यात असे ठरले.

घाऊक व्यापारी, किरकोळ व्यापारी व गिन्हाईक यांचे संबंध

यानंतर शहरांत आयात होणारा माल याची नोंद योग्य तऱ्हेने व्हावी व तो घाऊक व्यापाऱ्यांकडे जावा, यासंबंधी चर्चा झाली. यांतील अडचणी लक्षांत घेता सध्या घाऊक व्यापार करणारे व्यापारी या सर्वांना मान्यता द्यावी व जकात नाक्यावर माल येताना तो कोणाकडून आला आणि कोणाकडे जावयाचा याची नोंद होऊन त्याबद्दल नेहमी तपासणीहि व्हावी असे ठरले. घाऊक व्यापाऱ्यांनी कोणत्या किरकोळ व्यापाऱ्यांस माल द्यावयाचा हेहि ठरवावे व शक्य तों सध्याचे घाऊक व किरकोळ व्यापाऱ्यांचे संबंध आहेत तसे ठेवावे असे ठरले. किरकोळ व्यापाऱ्यांने माल फक्त ज्या गिन्हाईकाजवळ काढे असेल त्यासच द्यावयाचा आहे. शहरांत बाहेर गांवाहून दररोज व्यवसायासाठी येणाऱ्या गिन्हाईकांची सोय व्हावी म्हणून किरकोळ व्यापाऱ्यांकडे कांहीं प्रमाणांत जादा (सुमारे ५ टक्के) माल ठेवण्यास हरकत नसावी. ज्या नागरिकांना स्वतःचे उपयोगासाठी आपल्या शेतीवाडीहून माल आणणे असेल अशांना रेशनिंगचा फायदा देता येणार नाही.

शहरांतील सध्या व्यापार करणारी किरकोळ दुकाने, त्यांचे स्थैर्य व ते व्यापार करीत असलेली बंधे लक्षांत घेऊन त्यांना ठायसेन्स देण्यांत यावे व अशा दुकानदारांनी त्यां भागांतील कुपन दाखविणारांना माल द्यावा. विशिष्ट परिस्थितीत गिन्हाइकांस विशिष्ट दुकानां माल घेण्यास सवळ देण्यांत यावी. एका वेळेस माल घ्यावयाचा तो कमीत कमी एक आठवड्याचा द्यावा व जास्तीत जास्त पंधरा दिवसांचा असावा. किरकोळ दुकानांखेरीज, सहकारी संस्था व निमसहकारी संस्था यांनाहि मान्यता देण्यास हरकत नसावी असेहि ठरले.

सध्या प्रत्येक कुटुंबाजवळ असलेल्या धान्यसाठ्याचीहि माहिती मागवावी असे ठरले. "रेशनिंग" सुरू झाल्यावरहि किंमतीबद्दल नियंत्रण करावे लागेल. रेशनिंग पद्धतीत येणाऱ्या अडचणी निवारण्यासाठी व पद्धत यशस्वी होण्यास लागणाऱ्या मदतीसाठी एक निम-सरकारी समिति असावी व त्यांत नगरपालिकेचे प्रतिनिधी, किरकोळ व घाऊक व्यापारी यांचे प्रतिनिधी, कलेक्टर अगर त्यांचा प्रतिनिधी व गिन्हाईकांतर्फे प्रतिनिधी असावे, असे ठरले.

अमेरिकेतील अपघात

अमेरिकेंत गेल्या वर्षी अपघातांमुळे १,०२,५०० लोक मरण पावले, ३,५०,००० कायमचे जायबंदी झाले व ९० लक्ष लोकांस कमी-जास्त दुखापती झाल्या. म्हणजे अमेरिकेतील प्रत्येक चौदा-पैकी एकास अपघाताने मृत्यु आला किंवा जबर दुखापत झाली. त्यामुळे ४ अब्ज डॉलर्सचे नुकसान झाले. कारखान्यांत होणाऱ्या अपघातांची प्रमुख कारणे साठीलप्रमाणे आहेत:—(१) कच्चा कामगार वर्ग, (२) कामाची धोकायुक्त योजना, (३) सक्षम यंत्रसामुग्री, (४) यंत्रांभोवतीं अपुरे कपाउंड, (५) सुटे कपडे, (६) कामगारांतील शारीरिक दोष, (७) खेळत्या हवेचा अभाव व (८) अपुरा उजेड. यांपैकी पहिल्या तीन कारणांमुळेच विशेष अपघात होतात, असा अनुभव आहे. कारखान्यांतील अपघातांपेक्षा कारखान्यांबाहेरील अपघातांची संख्याच जास्त भरते. १९४१ साली रस्त्यांवरील बहातुकीच्या अपघातांमुळे १९ हजार कामगार मरण पावले व ६६ लक्ष कामगारांस दुखापत झाली.

स्फुट विचार

मित्र राष्ट्रांचे इण्डोनीस विजय

उत्तर आफ्रिकेत मित्र राष्ट्रे चढाईचे घोषण स्वीकारतील अशी हिटलरला कल्पनाहि नव्हती अशा वेळी इजिप्तमधून ब्रिटिश सैन्याने इटली-जर्मन सैन्यावर हल्ले चढवून त्यांस माघार घेण्यास लावले, एवढेच नव्हे तर कोठेहि थांबून प्रतिकार करण्याची फुरसतहि त्यास दिलेली नाही. मध्यंतरी रोमेल एसाथा मजबूत ठिकाणी मित्र राष्ट्रांच्या सैन्यास थांबवून लढाई देईल असे वाटत होते. परंतु त्याची एवढी ताराबळ उडून गेली की लढाऊ सामान मागे टाकून तो सारखा पळत सुटला. बिचाऱ्या इटालियन पलटणीस निसटण्याची संधि जर्मनांनी न दिल्याकारणाने त्यांतले हजारों शिपाई कैद झाले. जर्मन सैन्यास पळतां भुई थोडी झाली आणि समुद्राच्या बाजूने आरमार, हवेल विमाने व जमिनीवर सशस्त्र गाढ्या हानी पाठलाग केल्यामुळे टोबुकसारखी महत्त्वाची ठिकाणे सोडूनहि त्यास पश्चिमेच्या रस्त्याने घाब मारावी लागली आहे. एल आलमेनपासून पूर्वेकडे अलेक्झांड्रिया व सुएझचा कालवा ह्यांच्या बाजूने चाल करावयाची आणि युद्धाचे क्षेत्र इजिप्त व पश्चिम एशिया ह्यांचे मध्ये घाटावयाचे हे हिटलरी मनोरंज्य तर दासळून पडले आहे, पण त्याच्यापेक्षा अधिक महत्त्वाची गोष्ट घडून आली आहे ती ही की जर्मनी व इटली ह्यांची उत्तर आफ्रिकेमधून हकालपट्टी होत आहे. ह्या रणक्षेत्रातील ब्रिटिश सेनांनीचे त्या पराक्रमाबद्दल हार्दिक अभिनंदन होत आहे ते सर्वस्वी योग्य आहे. त्यांनी आपल्या चढाईच्या मोहिमेची योजना कल्पकतेने तयार करून ती फुशलतेने व चिकाटीने पार पाडली आहे हे त्यांस अत्यंत भूषणावह आहे.

अमेरिकन सैन्याची आफ्रिकेत यशस्वी मोहीम

पूर्वेच्या दिशेकडून जर्मनीच्या फौजेची अशी लांडगेतोड चालली असतांना पश्चिमेच्या बाजूने प्रचंड अमेरिकन फौजेने फ्रेंच मोरोको व आल्जीरिया ह्यांमध्ये उतरून त्यांत आपले ठाणे बसविले. ही अमेरिकन मोहीमहि हिटलरला अनपेक्षितच होती आणि ती एवढ्या झपाट्याने व यशस्वी रीतीने प्रगति करील अशी कल्पनाहि त्यास आली नसेल. व्हीशीचे अंकित सरकार अमेरिकन स्वारीचा प्रतिकार करील आणि स्वतःच्या सैन्याची जुळवाजुळव करण्यास वेळ मिळेल असे त्यास वाटले असल्यास त्यांतहि त्याची निराशा झाली आहे. विजयी अमेरिकन सैन्यापुढे आपले काही चाळावयाचे नाही हे जाणून मोरोको व आल्जीरिया ह्या फ्रेंच प्रदेशांतील अधिकाऱ्यांनी शस्त्र सोडी ठेवले असून अँडमिरल डार्लो हा तर मित्रराष्ट्रांस येऊन मिळाला आहे. ओरान व आल्जिर्स ही महत्त्वाची बंदरे पहिल्या झपाट्यास अमेरिकन सेनापतींनी काबीज केली आणि ट्युनीशियामध्ये प्रवेश केला. एवढी मोठी सुसज्ज फौज अमेरिकेतून जर्मन पाणबुड्या बोटी व विमाने ह्यांस नकळत आफ्रिकन किनाऱ्यावर उतरून थोड्या काळांत आत घुसू शकली हा पराक्रमहि वास्तव्यासारखा आहे ह्यांत संशय नाही. ट्युनीशियाच्या किनाऱ्यापासून रिसिली व इटली अगदी जवळ असल्याने जर्मनीस तेथे आपल्या दोस्ताच्या मदतसि घावून जाणे

भाग पडले आहे. सॉलोमन बेटांत व न्यूगिनीमध्ये जपानला भयंकर नुकसान सोसून मार्गे हटावे लागले आहे ही अमेरिकन व ऑस्ट्रेलियन सैन्यांची स्तुत्य कामगिरी आहे.

उपयुक्त गाईबेलांचे रक्षण

सध्याच्या युद्ध-परिस्थितीत गाईबेलांच्या मांसास मागणी वाढली आहे आणि तिचे नियमन, हिंदुस्थानातील शेतीच्या धंद्यास अत्यावश्यक असलेल्या जनावरांची कत्तल होणार नाही अशा बेताने केले जाणे अगत्याचे आहे. अन्नसामुग्रीच्या पुरवठ्याची व्यवस्था ह्या देशांत नीट व्हावी म्हणून परिषदा व सल्लागार मंडळांच्या सभा भरत आहेत आणि निरनिराळ्या योजनांची चर्चा चालू आहे. ह्या बाबतीत शाकाहाराबरोबर मांसाहाराचाहि विचार झाला पाहिजे हे उघड आहे. मध्यवर्ती स्वाय-पदार्थ पुरवठा सल्लागार समितीने गेल्या ऑगस्ट महिन्यांत ह्या प्रश्नास चालना देऊन सरकारास असे सुचवले होते की दहा वर्षांच्या आंतील वयाचे शेतीचे बैल आणि दुधाळ व गाभण गाई ह्यांची कत्तल त्यांच्या मांसासाठी होणार नाही असा निर्बंध घालण्यांत यावा. निरनिराळ्या सैन्य विभागांस मांसाचा पुरवठा केला जातो त्याचे संबंधांत हिंदुस्थान सरकारने ही शिफारस मान्य केली आहे आणि तिची अंमलबजावणी चालूहि झाली आहे असे एका पत्रकांत म्हटले आहे. दुभत्या व गाभण्या गाईची कत्तल सध्याहि केली जात नाही आणि त्यामुळे वहातुकीसाठी उपयोगात येणारी जनावरेहि स्वीकारण्यांत येऊ नयेत असा हुकूम आतां काढण्यांत आला आहे. पूर्वीच दिलेल्या कंत्राटांत त्या विषयीची अट नसली. तरी ती आहे असे समजून कंत्राटदारांनी पुरवठा करावा असेहि सरकारने सुचवले आहे. शाकाहाराच्या सामुग्रीचा पुरवठा ज्यांच्या अभाव अचलवून आहे आणि जी देशांतील संपत्तीच्या उत्पादनाची महत्त्वाची साधने आहेत अशा जनावरांची काळजी घेतली जाणे राष्ट्रहिताच्या दृष्टीने अगत्याचे असल्याने हिंदुस्थान सरकारने ह्या बाबतीत अंमलांत आणलेले धोरण अभिनंदनीय आहे असे म्हटले पाहिजे. घनोत्पादक जनावरांचे रक्षण न होईल तर सैन्याची अंडी घालणाऱ्या हंसीची हत्या करण्यासारखा तो वेढगळपणाच होणार आहे.

हिंदी रबराचे उत्पादन घाटविण्याचा प्रयत्न

हिंदी रबराच्या वार्षिक उत्पादनाचा आकडा १६,५०० टन इतका आहे, तो हळुहळू वाढत आहे. हिंदी रबराची किंमत वाढवून ती सिलोनी रबराच्या किंमतीचे बरोबरीस आणावी, असे रबराच्या मळेवाल्यांचे म्हणणे आहे. असे केले म्हणजे हिंदी उत्पादनास प्रोत्साहन मिळेल. युद्धसमाप्तीनंतर हिंदी रबरास हिंदुस्थानातील असलेली मागणी वाढण्याचा संभव आहे. तथापि, जे मळेवाले सरकारी सूचनांस अनुसरून उत्पादन वाढवीत आहेत, त्यांच्या हितसंबंधांचे युद्धानंतरहि संरक्षण होणे आवश्यक आहे असे त्यांचे म्हणणे आहे. पूर्वेकडील देशांत रबराच्या उत्पादनास चालना देण्याकरिता एक ब्रिटिश शिष्टमंडळ इकडील देशांस भेट देत आहे, ते सिलोनला जाऊन हिंदुस्थानांत येत्या महिन्यांत दाखल होईल. ह्या शिष्टमंडळावर हिंदी व ब्रिटिश मळेवाल्यांचा प्रत्येकी एक प्रतिनिधी हिंदुस्थानातील प्रभापुरते काम करील व मंडळाचा रिपोर्ट हिंदुस्थान सरकारास पहावयास मिळेल.

हिंदी रेल्वेजची परिस्थिती

हिंदी रेल्वेजच्या मुख्य अधिकाऱ्यांची वार्षिक परिषद दिल्ली येथे गेल्या आठवड्यांत भरली होती. त्या प्रसंगी हिंदुस्थान सरकारचे वहातुक मंत्री सर एडवर्ड बेंथॉल, ह्यांनी युद्धोपयोगी जिनसांच्या ने-आणीचा ताण रेल्वेजवर कसा पडत आहे, इजने बाहेरून येण्याची पंचाशत झाल्यामुळे येथेच त्यांचे संबंदांत तरतूद कशी करावी लागत आहे आणि अन्नसामुग्रीच्या वहातुकीस सवलती कशा देण्यांत येत आहेत त्याची माहिती दिली. जरूरीच्या मालाच्या वहातुकीस प्राधान्य देण्यांत येत असल्याकारणाने माणसांच्या प्रवासांत गैरसोयी होणे तूर्त अपरिहार्य आहे असे ते म्हणाले. ह्या परिस्थितीतल्या रेल्वेजच्या अडचणी जनतेस समजाव्या ह्याकरिता रेडिओवर अधिकाऱ्यांची स्पष्टीकरणात्मक भाषणे होण्याची व्यवस्था लवकरच अंमलांत यावयाची आहे. लोकांची सहानुभूति आणि सहकार्य मिळवण्याच्या ह्या उपायाचा अवलंब ह्यापूर्वीच केला जाणे आवश्यक होतें. धान्य वगैरे सावपदार्थांच्या वहातुकीस प्राधान्य देण्यांत येत आहे, पण वाणिजी पुरवल्या असता त्यामधून न्यावयाचा मालच वेळेस जाग्यावर नसतो असा अनुभव येत असल्याची तक्रार सर एडवर्ड ह्यांनी केली. एकदम मागणी आल्यास वाणिजी पुरवणे रेल्वेजना कठिण जाईल, तरीहि धान्याच्या वहातुकीस विशेष सवलती देण्याचे घोरण अंमलांत राहणार असल्याने प्रांतिक सरकारे व व्यापारी ह्यांस वहातुकीच्या साधनाची अडचण पडणार नाही असे आश्वासन त्यांनी दिले. दिल्ली रेल्वे परिषदेचे अध्यक्ष, मि. लॉटन, ह्यांनी आपल्या भाषणांत युद्धोत्तर काळांत रेल्वे व मोटारबसेस ह्यांची तीव्र स्पर्धा होणार असल्याने त्या प्रश्नाचा एवढापासून विचार केला जावा असे सुचवले. रेल्वेज मध्यवर्ती सरकारच्या हुकमतीसाठी आणि मोटारीची वहातुक प्रांतिक सरकारांच्या अधिकारांतली असा प्रकार असल्याने आणि युद्धानंतर मोटारी व ते हाकणारे ह्यांचा धंदा मोठ्या प्रमाणावर चालू होण्याचा संभव असल्याकारणाने ह्या बाबतींत एकसूत्री घोरण आजच निश्चित होणे अगत्याचे आहे असे ते म्हणाले.

अलॉटमेंटपूर्वी प्रॉस्पेक्टस बदलल्यास भागीदारास माग नाकारता येतो

मद्रास हायकोर्टाचा निवाडा

राजगोपाल अयर ह्यांनी साउथ इंडिया रबर वर्क्सच्या २० जानेवारी, १९३७ च्या प्रॉस्पेक्टसप्रमाणे त्या कंपनीच्या भागांकरिता अर्ज केला. त्यांचा अर्ज मंजूर होण्यापूर्वी, अलॉटमेंटला किमान जरूर असलेली ४० हजारांची रक्कम कमी करून १० हजार रुपये कंपनीने केली. हा बदल ९ मे, १९३७ रोजी करण्यांत आला. त्यानंतर २ दिवसांनी अर्जदारास अर्जमंजुरीचे पत्र मिळाले. अर्जदाराने आपला अर्ज रद्द केला असल्याचे कंपनीस कळविले. अर्जचिंनंतर परंतु अर्जमंजुरीपूर्वी प्रॉस्पेक्टसमध्ये अर्जदाराचे हद्दीने महत्त्वाचा बदल झाला असल्याने त्यास अर्ज परत वेता येतो, असे त्याचे म्हणणे होतें. हायकोर्टापर्यंत हे प्रकरण जाऊन राजगोपाल अयरप्रमाणे निवाडा झाला.

ठेवी व शेअर-अर्जाचे नमुने मागवा.

जी. जी. दांडेकर मशीन वर्क्स लि.,

भिवंडी, जि. ठाणे

भातापासून तांबूळ करण्याच्या गिरण्या, ऊंस मालण्याची यंत्रे, टूल ग्राइंडर्स वगैरे विविध यंत्रसामुग्री बनविणारा कारखाना.

स्थापना १९१९ मध्ये होऊन

लिमिटेड १९३९ मध्ये झाली.

विक्रीस काढलेले मांडवल:

जमा झालेले मांडवल:

रु. ५,००,००० * रु. २,७०,५००

ऑर्डिनरी व प्रेफरन्स शेअर प्रत्येकी रु. १०० चा असून, प्रेफरन्स शेअर्स रिडीमेबल व ५ टक्के क्युमुलेटिव्ह व्याजाचे आहेत. आता फक्त रु. २५००० चेच रिडीमेबल प्रेफरन्स शेअर्स विकवयाचे आहेत.

या कंपनीत पैसा गुंतविणे सुरक्षित कां आहे ?

कारण

- (१) गेली तीस वर्षे कारखाना व्यवस्थित चालला असून त्याची उभारणी शास्युद्ध पायावर झालेली आहे.
- (२) श्री. दांडेकरांनी कारखान्याला झालेल्या उत्पन्नातून सुमारे दोन लक्ष रुपयांचे मांडवल निर्माण केले.
- (३) हिंदुस्थानातील सर्वांत मोठे धान्याचे पीक भाताचे आहे, व त्याचे उत्पादन वाढण्याचा प्रयत्न चालू आहे. सवय कंपनी करित असलेल्या भातगिरण्या व त्याचे सुटे भाग यांना सतत मागणी राहिल.
- (४) हिंदुस्थानात साखरेचा धंदा बद्धमूल होऊन कारखान्यांची संख्या वाढत आहे, सवय या कारखान्यांकडून कंपनी करित असलेल्या सुट्या भागांना मागणी वाढणार आहे.
- (५) कंपनीचे चालक उत्पादन व विक्री या दोहोंतहि वाकवणार आहेत.
- (६) कंपनीच्या संचालक-मंडळात व्यापार-उदिमात नांव मिळविलेले व घरंदाज गृहस्थ आहेत.
- (७) कंपनीचे चालक प्रगमनशील असून प्रत्येक उपक्रम यशस्वी होत आहे.

ऑर्डिनरी शेअर्सवर दिलेले व्याज

३०	जून	१९४०	असेर	४	टक्के	} शेअरविक्री चालू आहे.
३०	जून	१९४१	असेर	५	टक्के	
३०	जून	१९४२	असेर	६	टक्के	

ठेवीवरील व्याज

१	वर्ष	३॥	टक्के	द. द. रों.	} तूर्त फक्त एक लक्ष रुपयांच्याच ठेवी व्यावयाच्या आहेत.
२	वर्ष	४	टक्के	" "	
३	वर्ष	४	टक्के	" "	

पुणे येथील सहकार दिन

(ले.:- एक सहकारी)

आजवरच्या प्रथेला अनुसरून नोव्हेंबर महिन्यातील पहिल्या शनिवारी सहकार दिन साजरा करण्याचे पुण्यातील सहकार मंडळाने योजले होते. गतवर्षी प्रमाणेच सहकार सप्ताहाचा कार्यक्रम शनिवार ता. ७।११।४२ ते १३।११।४२ पर्यंत आखण्यात आला. वेगवेगळ्या दिवशी जो विषय घेण्यात यावयाचा होता त्याचे टांचण स्थानिक वर्तमानपत्रांतून आगाऊ प्रसिद्ध करण्यात आले होते. गतवर्षी हा सहकार दिन साजरा करण्याबद्दल सहकारी खात्याने विशेष पुढाकार घेतला असल्याने त्याचा गाजाबाजा बराच झाला पण यंदा मात्र तशी परिस्थिति नव्हती. जिल्हा युनियन बोर्डांनेही सहकारी दिनाबाबत चालू साली कांहीं केल्याचे दिसत नाही. सहकारी मंडळाने लिहिलेल्या पत्रास उत्तर देतील जिल्हा युनियन बोर्डांने दिली नाहीत असे समजते. परंतु त्यामुळे निराश न होता सहकार मंडळाने द्रव्यसहाय किंवा मोठा जमाव जमविण्याचे नादी न लागता अंतःकरणाच्या कळकळीने जेवढी मंडळी जमतील तेवढ्यावरच समाधान मानून घेण्याचे ठरविले. सभा भरविण्याऐवजी निमंत्रित कार्यकर्त्यांशी मोकळ्या मनाने प्रत्येक दिवसासाठी मुकुर केलेल्या विषयावर चर्चा करण्याची जी योजना आसली होती त्याप्रमाणे आठवडाभर कार्यक्रम पार पडला.

या चर्चेत प्रो. शं. रा. भागवत, रावसाहेब खोले, श्री. व. दि. चितळे इत्यादींनी विशेष भाग घेतला. यंदाची युद्धजन्य परिस्थिति व त्यामुळे जीवनासाठी आवश्यक लागणाऱ्या वस्तूंची दुर्मिळता लक्षात घेऊन प्रत्येक कुटुंबासाठी रेशनिंगची पद्धत अंमलात आणण्याच्या प्रश्नाबद्दल पुष्कळ वाटाघाट होऊन एक अनरजिस्टर्ड संस्था स्थापन करण्याचा उपक्रम करण्यात आला. या संस्थेत

सभासद होणाराने आपल्या कुटुंबाच्या गरजा त्या संस्थेमार्फतच भागवावयाच्या आहेत. या संस्थेच्या वतीने प्रो. भागवत यांनी सहकारी अंमलदाराबरोबर पत्रव्यवहार करावयाचा आहे. हा प्रयत्न यशस्वी होण्यास सभासदांची एकनिष्ठा, चिकाटी व तळमळ आवश्यक आहे व सभासदांची तीच कसोटी आहे. या प्रयत्नामधूनच पुढील कन्झमर्स चळवळ रचिली जाणार आहे.

ता. १३।११।४२ रोजी सप्ताहाचा समारोप होऊन पुढील वर्षाच्या कामाची रूपरेखा ठरविण्यात आली. सहकार मंडळाच्या सभा दर सोमवारी संध्याकाळी पुणे सेंट. क्रो. बँकेच्या दिवाणखान्यांत भरत जातील. यंदाचे सालासाठी रावसाहेब वाय. डी. खोले हे मंडळाचे प्रमुख म्हणून नेमण्यात आलेले आहेत.

शेड्यूल्ड बँकांच्या कचेऱ्या

	३०-६-४२	३१-१२-४१	३०-६-४१
इंपीरिअल बँक	३८९	४०१	३९७
पांच प्रमुख शेड्यूल्ड बँका	३४५	३४१	३२१
एक्सचेंज बँका	८६	९९	१०२
इतर शेड्यूल्ड बँका	५८५	६१३	५८४
एकूण ...	१,४०५	१,४५४	१,४०४

उसाच्या लागवडीचे परीक्षण

हिंदी उसाच्या लागवडीची पहाणी करण्यासाठी हिंदुस्थान सरकारने सर टी. एस. वेंकटरामन यांची नेमणूक केली आहे. ही पहाणी पुरी होण्यास तीन महिने लागतील.

मेंढ्या

हिंदुस्थानांतील मेंढ्यांची संख्या ४३ कोटि असून त्यांचेपासून ८ कोटि, ६० लक्ष पौंड लोकर दरसाल मिळते.

आशेचा किरण

भविष्य काळाविषयी कोण काय सांगू शकणार! सांप्रतचे दिवस तर अत्यंत काळजीचे आहेत. अशा वेळीं जवळ सामर्थ्याचा सांठा असल्यास कोणत्याहि प्रसंगांतून आपण निभावून जाऊं.

वे स्ट न ई डिया

विमा कंपनीची पॅलिस्सी म्हणजे असा सामर्थ्याचा सांठाच आहे. हा सांठा आपलासा करण्यासाठी आम्हांकडून माहिती मागवा.

वे स्ट न ई डिया

विमा कंपनी लि., सातारा.

पुणे शाखा:—१७९ बुधवार लक्ष्मी रस्ता, पुणे २.

अर्थशास्त्र

लेखकः—प्रो. वा. गो. काळे व प्रो. द. गो. कर्वे
 पृष्ठसंख्या सुमारे ३००, किंमत ३ रुपये
 या ग्रंथात अर्थशास्त्राच्या सर्वसामान्य सिद्धांतांचे विवेचन केले आहे.

श्रीराम सिल्क मिल्स लि., बंगलोर

[कंपनीने १९४१ अखेर ६ टक्के डिव्हिडंड वांटला आहे.]

युद्धसाहित्यपुरवठा-खात्याची परेशूटकरिता
 लागणाऱ्या

रेशमी कापडाची ऑर्डर पुरी करण्यासाठी लागणाऱ्या
 भांडवलाकरिता तूर्त एकूण रु. १ लक्षाच्या रकमेपर्यंत

ठेवी घेणे आहेत

व्याजाचा दर ४॥ ते ६ टक्के. ठेव किमान
 रु. ५०० ची असावी. ठेवीवरील व्याज
 दर सहा महिन्यांनी दिले जाते.

श्रीराम सिल्क मिल्स लि., } नारायण गोविंद नाईक,
 श्रीरामबाग, } (माजी अध्यक्ष, ग्हेस्टर चेंबर ऑफ
 बसवनगुडी, बंगलोर. } कॉमर्स) मॅनेजिंग डायरेक्टर

आमच्या कारखान्यांतील माल मुंबईस बॉम्बे स्वदेशी को-ऑपरे-
 टिव्ह स्टोअर्समध्ये व पुण्यास लक्ष्मी रोडवरील रे म्युझिकमच्या
 व्यापार-संवर्धन-गृहांत पहा.

'अर्थ' ग्रन्थमाला.

- १ बँका आणि त्यांचे व्यवहार
- २ हिंदुस्थानची रिझर्व्ह बँक
- ३ व्यापारी उलाढाली
- ४ सहकार

राहाणेची व भोजनाची उत्तम सोय

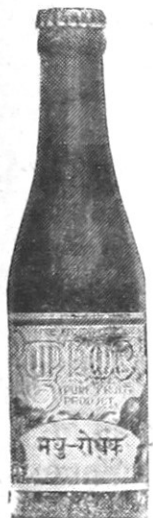
फोन नं. ७७९ गणपति चौक,

दयवस्कथाप

N. V. WADNERKAR

Gold & Silver Smith, Jeweller & Engraver,
 Electro-plater & Manufacturer of Sporting
 Trophies, Medals, Cups etc.

. - Raviwar Peth, Saraff Bazar, - .
 POONA CITY.

मधुमेहावरील
 औषध

तीन आठवड्यांचे
 औषधास फक्त रु. ७

— मागविण्याचा पत्ता —

मॅनेजिंग डायरेक्टर, रुशल प्रॉडक्ट्स
 कंपनी लिमिटेड.

९२३ ए, सदाशिव, पुणे २.

वक्तशीर आणि मनपसंत काम
 करून देणारे

मोहन वॉच कंपनी

रेग्युलेशन मोफत

कॉमनवेलथ बिल्डिंगसमोर लक्ष्मी रोड, पुणे २.

DECCAN BOOK STALL

Booksellers, Publishers & Subscription Agents
 Fergusson College Road, Poona No. 4

- (1) We stock and supply Educational books, General books & Library books.
- (2) We supply Government of Bombay and Government of India publications.
- (3) We receive Subscriptions to Indian and Foreign periodicals.
- (4) We procure any book published anywhere and supply it at publisher's price.

हे पत्र पुणे, पेठ भांबुडा घ. नं. ९१५११ आर्यभूषण छापखान्यात रा. विठ्ठल हरि बर्वे, यांनी छापिले व
 (१) श्रीपाद रामन काळे, बी. ए., यांनी 'दुर्गाधिवास,' भांबुडा, घ. नं. ९२४११३, पुणे शहर, येथे प्रसिद्ध केले.